

Erasmus+ õpetajate õpiränne: koolide kogemused ja võimalused, kuidas õpirännet tulemuslikumaks muuta?

Juta Jaani, prof Halliki Harro-Loit

Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituut

Millest tuleb juttu?

- ❖ Õpirände rõhuasetuse muutus, õpirände etapid
- ❖ Õpirände olulised aspektid:
  - Õpirände eesmärgistamine – kooli ja õpetajate vajaduste sidumine
  - Kommunikatsioon osapoolte vahel seoses õpirände võimalustega
  - Õpirändega seotud dilemmad
  - Õpirändel saadud ideede kohandamine ja rakendamine

Sissejuhatus

- 2014. aastal alustati üldhariduskooli õpetajate õpirände rahastamisega.
- Varem on üldhariduskoolide õpiränded olnud rahastatud Comenius projektidega.
- 2016. aastal viidi School Education Transnational Cooperation Project (TCA) programmi raames viies Euroopa riigis - Leedus, Eestis, Soomes, Poolas ja Saksamaal - läbi Erasmus+ KA1 õpirände efektiivsuse uuring.
- Lisaks küsimustikele viidi läbi ka intervjuud rändes osalenud ja mitteosalenud õpetajate ning koolijuhtidega; iga riik tegi ka heade praktikate juhtumiuuringud.

Intervjuude läbiviimine

- Aprillist juunini 2016. aastal viidi läbi 19 fookusgrupi- ja individuaalintervjuud, mis olid seotud nelja juhtumiuuringuga Vääna Mõisakoolis, Viimsi koolis, Tallinna Pae Gümnaasiumis ja Ahtme koolis. Juhtumiuuringu eesmärk oli analüüsida häid mobiilsuspraktikaid.
- 4 fookusgrupiintervjuud 4 viidi läbi kooli juhtidega ning 3 individuaalintervjuud kolme kooli juhiga.
- Kokku viidi läbi intervjuud 70 kooli töötajaga, neist 21 olid kooli juhtkonna liiget või kooli juhid, 24 olid õpirändes osalenud õpetajad ja 25 õpirändes mitte-osalenud õpetajad.

Intervjuudes osalenud koolid

Ahtme Kool, Audentese Erakool, Gustav Adolphi Gümnaasium, Jõhvi Põhikool, Käo Põhikool, Mõniste Kool, Narva Vanalinna Riigikool, Saku Gümnaasium, Tabasalu Ühisgümnaasium, Tallinna 21. Kool, Tallinna Lilleküla Gümnaasium, Tallinna Nõmme Põhikool, Tallinna Pae Gümnaasium, Tallinna Tehnikagümnaasium, Tallinna Tondi Põhikool, Tartu Rahvusvaheline Kool, Tartu Tamme Gümnaasium, Viimsi Keskkool ja Vääna Mõisakool.

Rõhuasetuse muutus

Kui varasematel aastatel on õpetajate õpirände esmaseks sihiks olnud lähetatavate **õpetajate individuaalne** areng, siis *Erasmus+* eesmärgiks on toetada **kooli** arengut, läbi õpetajate õpirändel saadud kogemuse. Õpiränded peavad olema seotud kooli pikemaajalise arengukava või strateegiaga ja toetama kooli vajadusi.

Avatus uuendustele

Avatus muutusteks ehk õppimine kolleegidelt ja teistelt koolidelt toimub erinevatel tasemetel: see algab iga õpetaja enda avatusest õppida ja kutsuda teisi endalt õppima (lahtised tunnid, kolleegidega koosõpetamine ja tagasiside küsimine) ning toimib ka kooli kui terviku tasandil – koolis väärtustatakse mobiilsust (nii enda riigis kui välisriikides), kutsutakse välisõpilasi, praktikante ja kolleege külla ja õppima; käiakse ise vahetusõpilasteks ja -õpetajateks nii sama riigi teistes koolides kui ka välisriikides.

Avatus uuendustele

GAG: Erasmus+ projekt oli algus, millest juhtkond sai innustust tutvuda ja õppida nii Eestisesest kui ka teiste riikide haridussüsteemidelt ja parimast praktikast. Kogu kooliga läheme Riia sõpruskoolile külla tunde vaatama ja juhtimissüsteemiga tutvuma, õpilased õpivad sel päeval iseseisvalt. Meie kooli õpetajad on avatud, ambitsioonikad, õpihimulised, aga ka avatud teistele oma kogemust tutvustama, meil käib palju külalisi nii meie riigist kui rahvusvaheliselt. Ka üleüldiselt tähtsustame kolleegide omavahelisi tunnikülastusi, koolitusi, kogemuste jagamisi.

Tallinna Pae Gümnaasium: Meie kool ja õpetajad on ka üldiselt uuendustele avatud, käime õppimas teiste kogemustest, et seda enda koolile sobitada ja saada uus tulemus, käiakse ka välisriikides enda kogemust tutvustamas.

Avatust väärtustavad praktikad

Kooli juhtkond ja õpetajad soosivad teistelt õppimist, välisriigi või naaberkoolide õpetajate, üliõpilaste külla kutsumist ja vastu võtmist; teiste koolide käest ja maailmast heade praktikate otsimist ning oma kooli jaoks kohandamist; oma õpetajate võõrsile saatmist, et õpetajad isegi mõistaksid, kui head tööd nad teevad.

Kolm õpirände planeerimise põhiküsimust

MIDA kool tahab õpirändega saavutada?

KES aitavad seda teha?

KUIDAS, milliste oskuste ja tegevuste abil eesmärk saavutatakse?

Õpirände etapid ja olulisemad aspektid

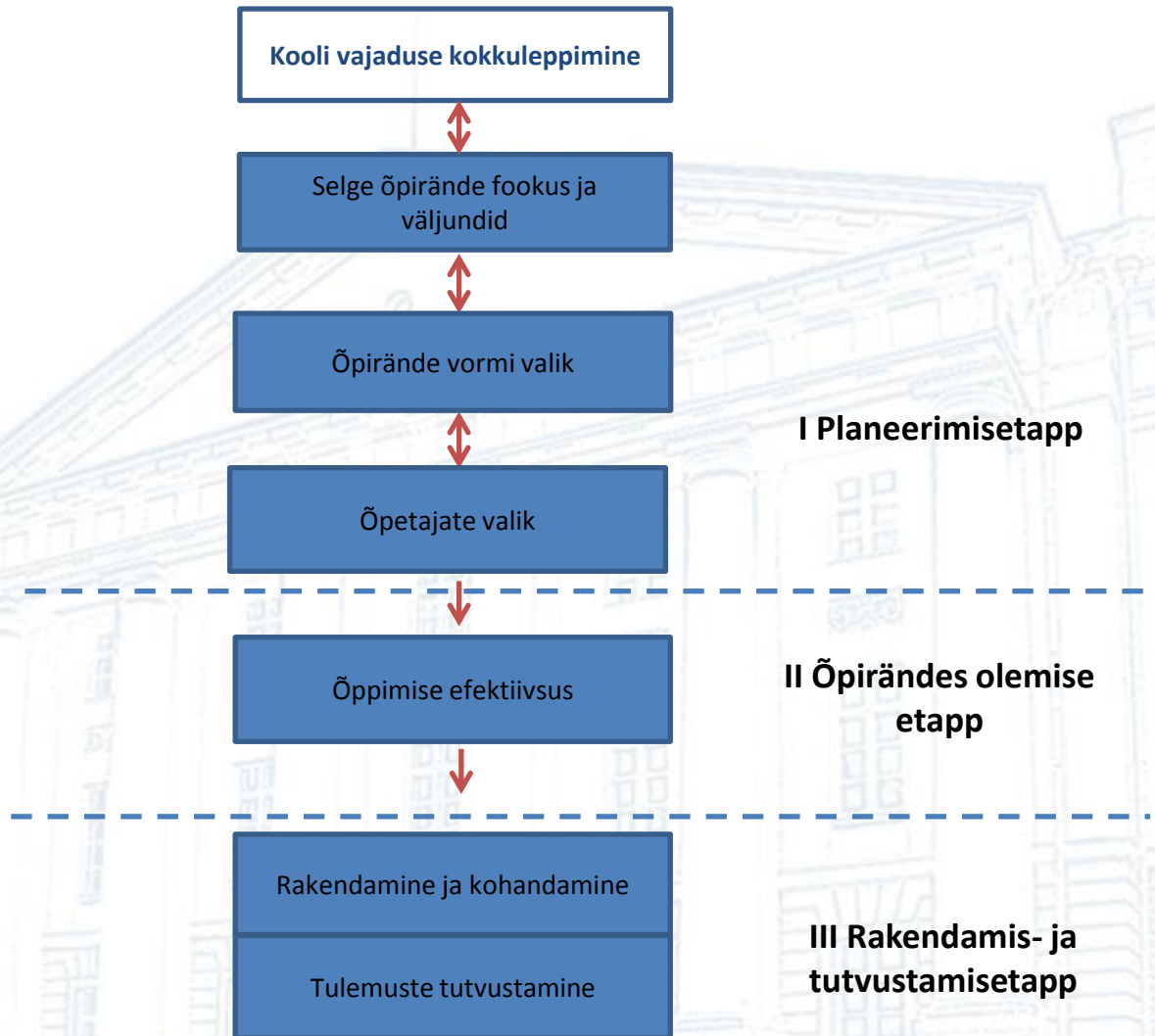
Õpirändes käimise võib jagada kolmeks etapiks : (1) õpirännet ettevalmistav etapp, (2) õpirändes olemise etapp ja (3) õpirändele järgnev etapp.

Olulised aspektid:

1. **Õpirände eesmärgistamine** kooli (arengu)vajadustest lähtuvalt (1);
2. Kooli, õpetajate ja kooli hoolekogu (koolipidaja) **kommunikatsioon** seoses õpirände võimaluste ja õpetajate vajadustega (1);
3. Sobiva õpirände **formaadi valimine ja partneri otsimine** (1);
4. **Osalejate** leidmine ja/või valimine (1);
5. Õpirändes **õpitu kohandamine ja rakendamine** ning saadud kogemuste **levitamise viisid** (3).

Õpirände viis olulist aspekti

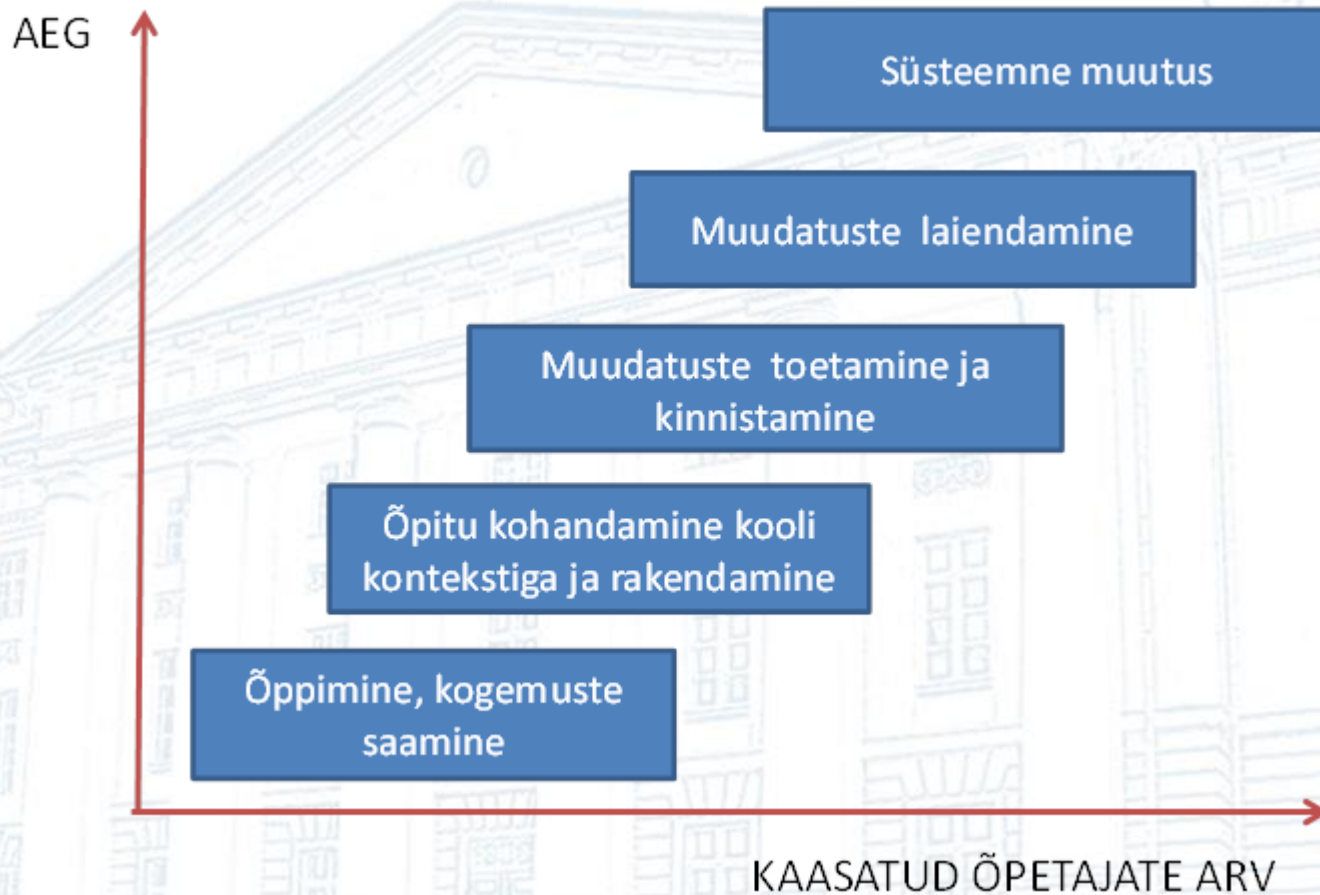

Mis on sisuliselt õpirändes muutunud?

Tänapäeva hariduspoliitikas sisaldub eeldus, et kool on õppiv organisatsioon ja seega **avatud innovatsiooniks ja muutusteks**. Kooli arenduses (*school improvement*) loob innovatsiooni **õpetamise uurimine ja parimate praktikate rakendamine**, mis omakorda toetub võrgustiku kasutamisele, eneserefleksioonile ja pidevale õppimisele (Hopkins jt, 2014).

Kuna iga kool on **unikaalne** (suurus, õpilaste-õpetajate poolest, sots maj tingimused, asukoht, kultuur jne), asub ta ka **erineval arenguastmel** (Hallinger & Heck, 2011). St et kooli arenguvajaduste kaardistamiseks on vaja koguda pidevalt andmeid (tegevused, tulemused, probleemid), samuti koolisiseste õppimisvõimaluste kohta (Earl & Lee, 1998).

Arenguastmed

Arenguastmed

Käo Kool: Oluline on **järjepidevus** ja õigete valikute tegemine. Ei ole mõtet ainult käia, vaid kui oleme juba midagi saanud, siis on vaja rahulikult maha istuda ja mõelda, **kuidas seda rakendada** või mida sellega teha. Ei saa nii, et üks projekt lõppeb ja kohe algab teine. **Ei ole kasu sellest, kui käid ja õpid, aga pärast tegutsed samamoodi edasi.** Peab võtma aega seedimiseks ja **elluviimiseks.**

Arenguastmed

Vääna Mõisakool: *Ideede tutvustamise järel osalesid [õpirändes] need õpetajad, kes selle vastu huvi tundsid. Kui õpetaja ei ole valmis [õpirände projektis osalema], siis ei saa teda sundida.*

*Koolituste ja konverentside korraldamisel on meil veel arenguruumi, kolleegilt-kolleegile koolitus ja avatud tunnid [on vaja] panna **süsteemsemalt** tööle ning kahe naaberkooliga töövarjuks olemine.*

Ahtme kool: *Projekti eesmärk oli ümber õpetada ja ette valmistada õpetajaid tööks hooldusklassi õpetamiseks. Edaspidi töötame selle teemaga edasi, ühe aasta jooksul me ei saanud kõikidele võimalust anda, proovime edasi neile midagi leida.*

Arenguastmed

Pae kool: Oleme saavutanud **rahvusvahelise mõõtmega**, 1/3 kooli töötajatest on viimastel aastatel õpirändes käinud. Meil on koolis mõned asjad, mis töötavad väga hästi, pikk traditsioon. Ei hakkaks midagi uut leiutama, küll aga võiks midagi **edasi arendada** või **laiendada** programmi kasutatavate **õpetajate hulka**.

Viimsi kool: Meil on pikaajaline kogemus projektides osalemisega, alustasime innukamate õpetajate toetamisega individuaalprojektide saamisel. Rahvusvahelisus on koolis juba **juurdunud** ja kui koolis on juba **kriitiline mass** inimesi, siis see läheb edasi. Vajadusel oleme ise julgustanud tublisid õpetajaid osalema.

Õpirände eesmärk

Kooli arengu tagamiseks on kolm mõjukat faktorit:

- 1) kooli õpetajad;
- 2) kooli kui organisatsiooni õppimist toetav struktuur ja sotsiaalne kontekst;
- 3) kooliväline kontekst, mis määrab kooli valmisoleku muutusteks (Stoll, 1999).

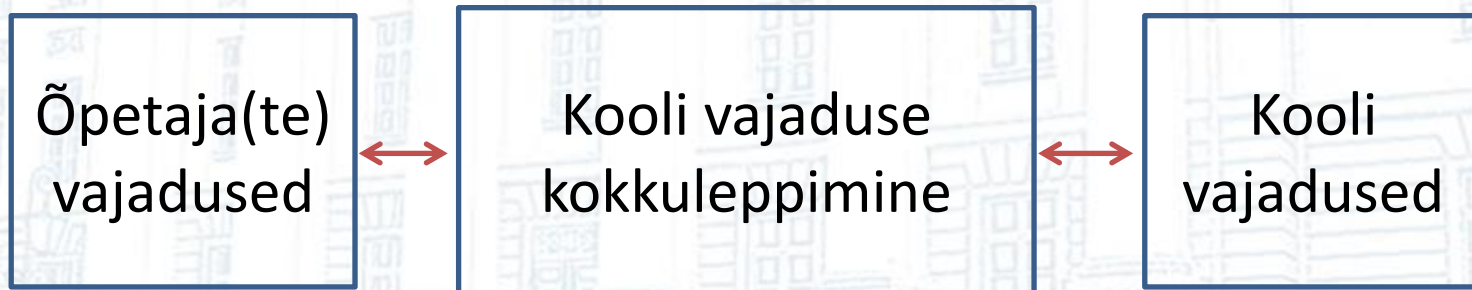

Õpirände eesmärk

Seega, õpetajate areng on kooli arengu eelduseks, aga üksikute õpetajate individuaalne areng ei pruugi tagada kooli kui terviku arengut. Paljud eelpool nimetatud õpetajate individuaalsed arenguvõimalused, mida õpiränne saab toetada, on ka kooli arengus vajalikud. Oluline on, et õpetajate ja kooli vajadusi ühendatakse

Õpetajate ja kooli vajaduste sidumine.

Õpetajate ja kooli vajaduste sidumine

Vääna Mõisakool: Kooli eesmärgid püüan siduda konkreetsete õpetajate huvidega ja seejärel koolitusvõimalustega, ehk siis projekti eesmärk kujuneb kahest komponendist kokku.

Ahtme Kool: Projekti eesmärk oli ümber õpetada ja ette-valmistada õpetajaid tööks hooldusklassi õpetamiseks. Õpetajad teadsid, et projekt pakub neile võimaluse proovida ja teada saada, kas neile hooldusklassi õpetamine sobib ja kas nad proovivad sellega edasi minna. Koolil on teada, et õpetaja võib õpetada erinevate vajadustega õpilasi, aga võimalusel töötab ta siiski enda kõige tugevamas või endale kõige sobivamas valdkonnas. See on kasulik nii koolile kui ka õpetajale endale.

Kokkulepete sõlmimine

Vääna Mõisakool: Kui projekti eesmärk ei ole lõpuni läbi mõeldud, arutatud, ehk isegi vaieldud, miks seda tehakse, siis projekt ebaõnnestubki. Lihtsam ja ajasäästlikum on projekt põhjalikult läbi arutada, sh konstruktiivselt kritiseerida ning arvamus arvesse võtta, kui hiljem hakata õpetajaid projekti läbiviimisel motiveerima.

Viimsi kool: Projekti kirjutamise algfaasis kutsutakse inimesi, sh õpetajaid, kellel on mõtteid, kaasa ja moodustub meeskond (optimaalselt 4-5 võtmeisikut, et projekti tulemus oleks mõjusam). Meeskond loob projekti taotluse ning kui projekt saab rahastuse, laiendatakse osalejate ringi.

OLULINE

Nii käesoleva kui ka varasemate uuringute (Janson, Schomburg & Teichler, 2009) põhjal võib öelda, et õpirände eesmärgi osas peetud läbirääkimised ja **eesmärgi kokkuleppimine koolis** on olulisim eeldus, et saadud kogemusest oleks kasu nii õpirändes osalenud õpetajatele kui ka koolile. Vaja on teha kollektiivsed otsused selle kohta, mida on vaja õppida ja arendada (Opfer, Pedder & Lavicza, 2011)

Õpirände fookus ja planeerimine

Pikaajaline ja edukas kooli arendamine eeldab selget fookust, pidevat planeerimist ja andmete kasutamist probleemidega tegelemisel (Duke, 2015).

Viimsi kool: Teeme ainult oma vajadustest, fookuses olevatest teemadest lähtuvaid või parendamist vajavate murekohtade lahendamiseks projekte, millele konkreetselt projekti ka kirjutame, me ei tee projekte kultuuri vms pärast. /.../ me väga valime, mida tahame teha.

Tartu Rahvusvaheline kool: Eesmärk oli, et õpiränded aitaksid kaasa uue arengukava koostamisele, eelnevalt olime läbi mõelnud ja arutanud, mis võiks olla arengukavas olevad prioriteedid. Seejärel püüdsime õpirändeid kokku viia plaanitava arengukava ja vajadustega.

Õpirände fookuse unikaalsus

Pae kool: Teadmine, et Eesti haridus ja kool on heal tasemel, õpetaja tubli. Kinnitus, et meie poolt valitud keelekümbluse meetod töötab (on teistest sammu võrra ees), kool liigub õiges suunas ning et võõrkeele oskus on suhtlemiseks piisav.

Viimsi kool: Projektides osalemine aitab kooli mainet tõsta nii KOV kui vanemate silmis, üks tunnustus koolile, näitab avatust, uuendusmeelsust.

Vääna kool: Kui piirkonnas on palju koole ja soovitakse eristuda, on hästi oluline leida läbi erinevate projektide enda nägu. Praegu on juba näha, et kuna kool on endale tugeva maine saanud /.../ ja meil on kindel visioon, tahab siia hästi palju lapsi tulla.

Info kogumine

Narva Vanalinna Riigikool: Meil õpetajad täidavad **eneseanalüüsi**, mille üks osa on soovid koolituste osas. Pärast meil toimuvad arenguvestlused töötajatega, seal arutasime ja /.../ oli **motivatsioonikiri**, kus õpetajad andsid teada, mida nemad veel soovivad koolitamiseks.

Teiseks on meil sõnastatud **olulisemad koolitus-eesmärgid**, mida õpetajad juba teavad, kuna me kirjutame arengukava koos. Meil on juba viis aastat koolis **õpilaste rahuloluküsitlus**, üks osa on ka **õpetajate kohta**. Õpetaja saab õpilaste tulemused paralleelklasside kaupa enda kohta, juhtkond ja psühholoog näevad ka kõikide õpetajate tulemusi. Saame võrrelda nii klasside kui õpetajate kaupa tulemusi ning kasutada neid tulemusi arenguvestlusel õpetajaga, mõnikord võrdleme küsitlusi 2-3 a lõikes. Õpetaja ise räägib, et siin läheb mul juba palju paremini, kuna mina enda jaoks otsustasin, et selle aasta eesmärk on selline.

Info kogumine

Audentese Erakool: Lõimingu teema tulenes kõikidest alusdokumentides toodud vajadustest: kooli vajadusest, analüüsist, tagasisidest, riiklikust õppekavast, arengukavast, surve on igal pool olemas. On näha, et õpetajad kipuvad kapselduma oma ainesse ning harva arutatakse midagi kolleegidega (ainevaldkonnas sees). Aga juba projekti kirjutades on vaja omavahel suhelda ja nii tekib ka mõtteid, mida koos teha.

KES osalevad – dilemmad ja valikud

Kuidas valida õpirändes osalevad õpetajad?

Motiveeritud ja aktiivne õpetaja

Koolile oluline, aga vähemotiveeritud või passiivne õpetaja

Kooli väärikas esindamine, usaldusväärsus ja ideede edasiandmine

Kooli võtmeisikute arendamine

Kui palju õpetajaid õpirändesse saata?

1 õpetaja kursusele või õpivarjuks

2 või enam õpetajat kursusele või õpivarjuks

Ideede ja praktikate mitmekesisus

Oluliste ideede laiem levik

Millist ainet või valdkonda valida?

Võõrkeeled

Teised ained

Hea võõrkeele oskuse olemasolu

Ainete arendamise vajadus

1) Kõrge motivatsioon

Vääna kooli juht: *Projekti ideede tutvustamise järel osalesid need õpetajad, kes selle vastu huvi tundsid, sest kui õpetaja ei ole valmis, siis ei saa teda sundida.*

Pae gümnaasium: *suures osas on see projekti juhi otsustada, kellele ta pakkumise konkreetselt suunab. /.../ Kui konkreetselt inimesel on ikka see soov ja huvi, siis ta läheb ja ütleb, et vot mina tahan ja kui on võimalused, siis palun kaasata. Siis on valiku tegemine ka projektijuhil parem. /.../ Meie koolis ei käi õpirändes kogu aeg samad õpetajad, projektijuht valib osalema erinevad õpetajad ja nii palju, kui saab. /.../. Tahame, et saaks osaleda võimalikult palju õpetajaid, aga kõik ei oska võõrkeelt.*

2) Võtmeroll koolis

Tartu Rahvusvahelise kooli juht: *Projektis osalemise võimalust pakkusime valitud teemade võtmeisikutele – arengukava eest vastutab direktor, programmeerimise ainekava koostamise eest haridustehnoloog, aga kõik olid nõus. Koolitusele mineja peab olema ka hea kogemuse edasiandja teistele. Inimeste valmisolek projektis osaleda tõstab tõenäosust, et kõik läheb hästi, sest inimene on motiveeritud ja võtab sel juhul ise vastutuse õpirände õnnestumise eest.*

Vääna Mõisakool: *Erinevatel valdkondadel on erinevad „vedurid“, kes antud teemat eest veavad ja moodustavad kokku suure pildi.*

3) Kooli esindamine

Pae kooli juht: *Õpirändes osalenud õpetajate valikul oli oluline kriteerium õpetamise kvaliteet, millised on õpilaste tulemused külastatud tundide ja vanemate poolt antud tagasiside, õpetajate eneseanalüüsi põhjal. Õpetaja läheb õpirändele esindama oma kooli, koolist peab jääma hea mulje.*

3) Õppimise vajadus

Audentese erakool: Tegelikult oleks võib olla just 50-aastasele kõige rohkem koolitust vaja, et uut hingamist sisse anda ja julgust midagi uut teha. Jah, kogunud õpetajatel on väga hea süsteem, mis on 25 aastat töötanud, aga praegu on nii palju uusi ja huvitavaid asju juurde tulnud, et kui sa neid proovinud, siis sa tajud, et saab ka nii teha. Tehnilised võimalused või rahalised vahendid ei ole tegelikult määravad, õpetaja on see, kes tunni saab lahedaks muuta, need on lihtsalt hea võimalus, aga olulisem on see, mida sa konkreetselt teed ja räägid ning kuidas klassi mingi teema suhtes häälestad – just see muutub läbi koolituste.

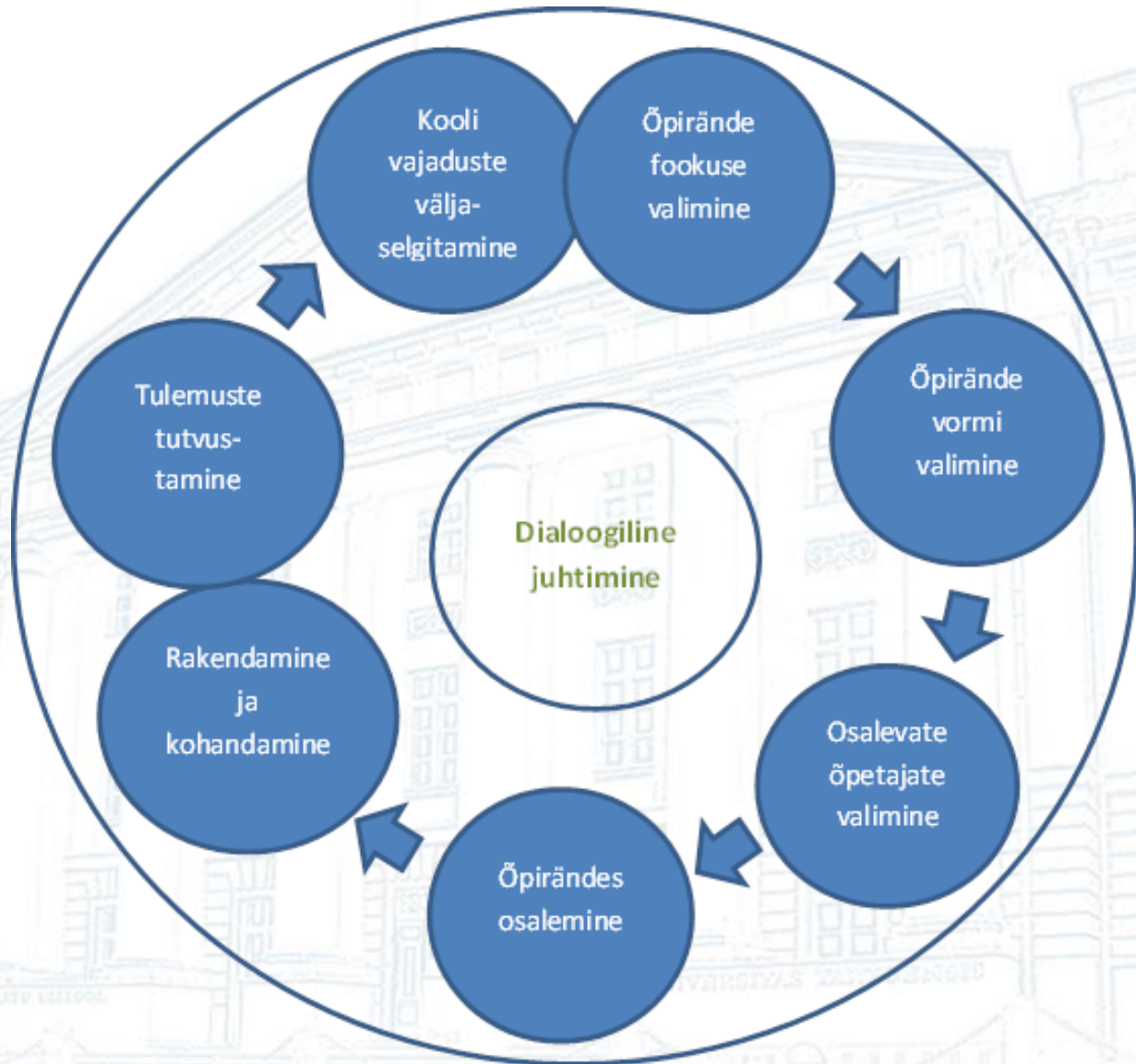

4) Üks või mitu õpetajat?

Viimsi kooli juht: *Õpirände tulemused on mõjusamad, kui osaleb mitu inimest, sest nad jagavad, tulemus jõuab teiste inimesteni tugevamalt, rohkem. Töövarjudeks oleme pannud 2-3 inimest, kes saavad koos minna, kohapeal näevad erinevaid asju. See on hea võimalus kujundada meeskonda, sest tekib sünergia, vahetatakse mõtteid nähtu üle, tekivad ideed, kuidas edasi minna.*

Juhtimine ja kommunikatsioon

Juhtimine ja kommunikatsioon

Juhtide osalus ja toetus on väga oluline eeskätt kooli ja õpetajate vajaduste sõnastamise etapis.

Tallinna Kuristiku Gümnaasium: Hoiakuid saab muuta vaikselt ja igalt poolt korraga, siis see saabki normiks, korraga muutust ei toimu või ühest korrast muutuseks ei piisa.

Tallinna Tondi Põhikool: Projekti õnnestumisel sõltub palju kooli juhi toetusest. [Õpirände] Efektiivsus võib olla suurem, kui õpirändelt tagasi tulles seda enda jaoks mõtestada, edasi anda, seda parem on tulemus, mis sa enda jaoks said.

GAG: Õpirände edu algab kooli juhtkonna suhtumisest, kas õpirännet peetakse oluliseks ja õpetajale antakse võimalus seal osaleda ning hiljem ka uuendusi ellu viia.

Juhtimine ja kommunikatsioon

Vääna kooli juht määratles ennast õpirände strateegilise ja sisulise planeerijana, n.ö. täidesaatva rolli jättis aga õpetajatele.

Vääna kooli juht: *Kõige paremini juhitud projekt on see, kui need ideed, mida olen mõelnud, on õpetajate poolt omaks võetud, nende plaaniks muutunud. Selle poole ma püüdn, et õpetajad võtaksid vastutuse plaani eest.*

Käin välja mõtte, mida siis kogu kollektiiviga ühiselt arutame ning vajadusel heidame ka kõrvale, kui ei sobi või ei jaksa ellu viia, et initsiatiiv ei jääks minu kanda. Koolijuhi roll on diskursuste märkamine ja suunamine, kujundamine läbi positiivse suunamise, läbi lugude ja isikliku kogemuse vahendamise ning olla mentor, kes aitab õpetajatel nende tegevust mõtestada.

Rakendamine

Vääna kooli õpirändes mitte-käinud õpetajad: *Õpetajad on kolleegidega **läbi teinud** kursustel õpitud, **kasutavad õpitud ise** ja annavad nii ideid ka kolleegidele. Me ainult ei mõtle, vaid **hakkame kohe ka proovima**. Mulle on kõige rohkem külge hakanud IT, mida üks õpetaja õppimas käis ja meile edasi andis. Vahepeal oli meil täiesti äpinduse hullus. /.../ Lisaks õpirände kogemuse jagamisele on oluline, et saaks vajadusel selle õpetaja käest **abi või nõu küsida**, kust mingit materjali leida või kuidas miski töötab. Kuna meil on võimalused IKT kasutamiseks olemas, on see täitsa huvitav ja julgesti täna juba kasutan.*

Rakendamine

Pae kooli õperändes mitte-osalenud õpetajad:
*Pärast õpirännet on traditsiooniks läbi viia konverentsi õpetajalt-õpetajale ja me **jagame kogemusi, külalisi** on ka teistest koolidest; lõimitud aine- ja keeleõppe nädala raames toimuvad igal kuul **tundide külastused**; ettekandeid teeme, **arutame** õpetajatega õpetajate toas.*

Rakendamine

Tabasalu Ühisgümnaasium: *Esimene jagamine käib õppetoolides. /.../ Iga esmaspäev esimene tund on koosolekute aeg, kas on siis töökoosolek, kus on kõik saalis koos või on õppetooli koosolekute aeg. Meil oli eesmärk summeerida kõik õpirände info ühele avatud Euroopa projektide päevale. See päev oli mõeldud kõikidele Harku valla koolide õpetajatele. Ja me saimegi ühendada seda nii, et Vääna Mõisakool kandsid meie õpetajatele ette oma projektid ja meie õpetajad, kes olid tagasi tulnud oma pagasiga ja väga innustavalt kandsid ette oma. Nii et see oli juba väljaspool maja idee jagamine. Ja vallas on osa koole, kelle õpetajad veel ei osale õpirändel, ka need koolijuhid ja õpetajad said innustust ja isegi lasteaiajuhid, et ikkagi saata oma õpetajaid õpirändele.*

Rakendamine

Tallinna Tondi Põhikool: Õpetaja kasutab ise neid meetodeid aktiivselt, jagas meetodeid kolleegidega, otsime võimalusi samal teemal veel kedagi kooli kutsuda. Aga õpetaja mõtles teema enda jaoks põhjalikult läbi, selleks et teemast ise paremini aru saada, see ka praktikas läbi proovida ja seejärel juba ka teistele tutvustada.

Käo Kool: Igapäevases töös on meil töögrupid, kus ka tutvustati ja arendatakse edasi õpirändes saadut. Ühte materjali praegu just tõlgitakse ja katsetatakse ning seejärel arutatakse koos läbi (toimub kohandamine). Meil on väga paljude erinevate koolidega Eestis sidemed ja meie inimesed käivad tegemas mitmeid erinevaid koolitusi, ka kooli pidaja kaudu. Kogutud teadmine ei jää ainult meie kooli või keskusesse. Ühe kooli õpetajaid ja õpilasi oleme juba vastu võtnud, ikka läbi eelnevalt loodud kontaktide.

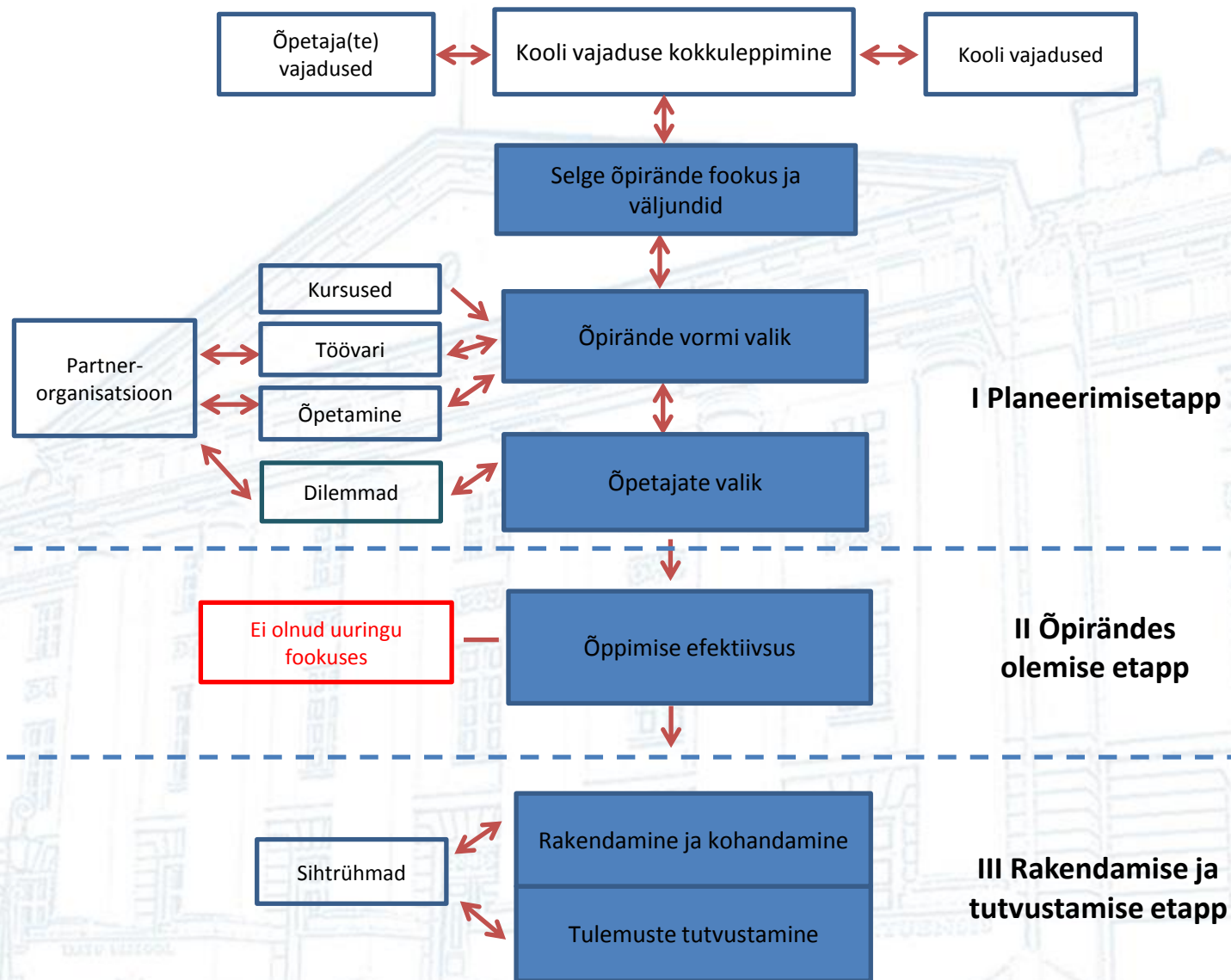

Rakendamine

Käo Kool: Igapäevases töös on meil töögrupid, kus ka tutvustati ja **arendatakse edasi** õpirändes saadut. Ühte materjali praegu just tõlgitakse ja **katsetatakse** ning seejärel **arutatakse koos läbi** (toimub **kohandamine**). Meil on väga paljude erinevate koolidega Eestis sidemed ja meie inimesed käivad tegemas mitmeid erinevaid **koolitusi**, ka kooli pidaja kaudu. Kogutud teadmine ei jää ainult meie kooli või keskusesse. Ühe kooli õpetajaid ja õpilasi oleme juba **vastu võtnud**, ikka läbi eelnevalt loodud kontaktide.

Õpirände skeem

Kokkuvõtte asemel

<https://youtu.be/UMyEkhjjqBA>

Küsimused?
Mõtted.

Ettepanekud tulemuste
tõlgendamiseks, jätku-uuringuks

...

**Täname kõiki uuringus
osalenud koole!**

